

KOMMISSIONENS AFGØRELSE (EU) 2016/2084**af 10. juni 2016****om statsstøtteforanstaltning SA.38132 (2015/C) (ex 2014/NN) — Yderligere kompensation for offentlig tjeneste til Arfea***(meddelt under nummer C(2016) 3472)***(Kun den italienske udgave er autentisk)****(EØS-relevant tekst)**

EUROPA-KOMMISSIONEN HAR —

under henvisning til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 108, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til i overensstemmelse med nævnte artikler at fremsætte bemærkninger ⁽¹⁾, under hensyntagen til disse bemærkninger, og

ud fra følgende betragtninger:

1. SAGSFORLØB

- (1) Ved e-mail af 9. januar 2014 anmeldte de italienske myndigheder i overensstemmelse med artikel 108, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) den yderligere kompensation, som den regionale forvaltningsdomstol i Piemonte havde tilkendt Arfea — Aziende Riunite Filovie ed Autolinee (»Arfea«) for personbefordring med bus på basis af koncessioner tildelt af den italienske Piemonte-region (»regionen«) i perioden 1997-1998 (»den relevante periode«).
- (2) Anmeldelsen blev registreret under statsstøttenummer SA.38132. Efter anmodning om oplysninger, som Kommissionen sendte den 7. februar 2014 med henblik på at afklare, om den yderligere kompensation var blevet udbetalt, bekræftede regionen den 11. marts 2014, at den havde udbetalt yderligere kompensation til Arfea den 7. februar 2014, dvs. efter at den italienske regering havde meddelt foranstaltningen til Kommissionen. Foranstaltningen behandles derfor som en ikke-anmeldt foranstaltning.
- (3) De italienske myndigheder udleverede yderligere oplysninger den 7. april 2014 og den 21. maj 2014 og efter en anmodning om oplysninger sendt af Kommissionen den 24. juli 2014, sendte de italienske myndigheder yderligere oplysninger den 20. august 2014.
- (4) Ved brev af den 23. februar 2015 oplyste Kommissionen Italien om, at den med hensyn til den pågældende støtte havde besluttet at indlede en procedure i henhold til artikel 108, stk. 2, i TEUF. De italienske myndigheder fremsatte deres bemærkninger til åbningsafgørelsen ved brev af 16. april 2015.
- (5) I Kommissionens beslutning om at indlede proceduren, der blev offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* ⁽²⁾, opfordrede Kommissionen interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger til foranstaltningen.
- (6) Den eneste interesserede part, der fremsatte bemærkninger til åbningsafgørelsen, var støttemodtageren, Arfea. Bemærkningerne blev modtaget den 30. juli 2015, og den 18. august 2015 blev de videregivet til Italien, som fik mulighed for at reagere. Kommentarer fra Italien blev modtaget ved brev af 24. september 2015.

⁽¹⁾ EUT C 219 af 3.7.2015, s. 12.

⁽²⁾ Jf. fodnote 1.

2. DETALJERET BESKRIVELSE AF STØTTEN

2.1. Virksomheden og de leverede tjenester

- (7) Arfea er en privat virksomhed, der leverer lokal offentlig personbefordring på grundlag af koncessioner og kommercielle transporttjenester. Nærmere bestemt drev Arfea ifølge de italienske myndigheder som Alessandria-provinsens og Asti-provinsens (»provinserne«) koncessionshaver et busrutenet i hele den periode, der gennemgås (1997 og 1998). Virksomheden leverer også andre private tjenester, såsom turisttjenester og busudlejning.
- (8) De italienske myndigheder anfører, at regionen allerede havde udbetalt offentlige tilskud til Arfea for ovennævnte tjeneste i perioden 1997-1998 i henhold til regionsregeringens rammeafgørelse (Delibera della Giunta Regionale eller D.G.R.) nr. 658-2041 af 16. februar 1984 (rammeafgørelsen fra 1984), der gennemfører lov nr. 151/1981 ⁽³⁾ og regional lov nr. 16/1982 ⁽⁴⁾. Disse love fastlagde reglerne for tildeling af offentlige tilskud til investeringer og driftsunderskud i enheder eller virksomheder, der leverer personbefordring. I henhold til artikel 1 i regional lov nr. 16/82 er disse tjenester »normalt dem beregnet til løbende eller periodisk kollektiv transport af personer eller varer med priser, tidspunkter, intervaller og forudbestemte ruteplaner samt udifferentieret tilbud«. I 1997 anmodede Arfea desuden om og fik yderligere offentlige tilskud fra regionen efter artikel 12 i lov nr. 472/1999 for året 1997. Eftersom det lader til, at Arfea modtog disse offentlige tilskud mere end ti år, før Kommissionen sendte sin første anmodning om oplysninger til Italien, vil disse tilskud ikke være genstand for vurderingen i denne afgørelse.
- (9) I 2007, efter en dom afsagt af Consiglio di Stato (Italiens øverste forvaltningsdomstol), der med tilbagevirkende kraft tildelte kompensation for leveringen af den offentlige tjeneste til en udbyder af offentlig personbefordring direkte efter Rådets forordning (EØF) nr. 1191/69 ⁽⁵⁾ i tillæg til den kompensation, som udbyderen allerede havde modtaget efter national lovgivning ⁽⁶⁾, anmodede Arfea på grundlag af forordningen om yderligere kompensation for offentlig tjeneste fra regionen for de økonomiske ulemper, som forpligtelsen til offentlig tjeneste angiveligt medførte for virksomheden i henholdsvis 1997 og 1998. Arfea anfører, at de modtagne tilskud, i henhold til beregning efter national lovgivning, ikke fuldstændigt kompenserede virksomhedens driftsunderskud i forbindelse med forpligtelsen til offentlig tjeneste. Den anmodning blev afvist af regionen ved note af 14. maj 2007 og 25. januar 2008. Ved anke nr. 913/2007 og 438/2008 anfægtede Arfea og andre tjenesteudbydere disse noter, der afviste deres anmodninger om yderligere kompensation.

2.2. Domme afsagt af den regionale forvaltningsdomstol i Piemonte (Tribunale Amministrativo Regionale del Piemonte — TAR Piemonte)

- (10) Ved dom af 18. februar 2010 (Sentenze nos. 976 og 977/2010) gav den regionale forvaltningsdomstol i Piemonte (»den regionale forvaltningsdomstol«) Arfea medhold i virksomhedens anke og fastslog, at Arfea havde ret til en yderligere kompensation for den leverede offentlige tjeneste i overensstemmelse med forordning (EØF) nr. 1191/69.
- (11) I dommene anførte den regionale forvaltningsdomstol, at et selskab, der yder offentlig tjeneste, ikke kan få afvist kravet om tilbagebetaling af de omkostninger, der følger af at yde denne tjeneste. Det utilstrækkelige tilskudsniveau tildelt af Italien ville have medført en ubegrundet ulempe for koncessionshaveren. Den regionale forvaltningsdomstol fandt desuden, at Arfea havde ret til at modtage kompensation for leveringen af den offentlige tjeneste, selv om der ikke var indgivet en forudgående anmodning om ophævelse af forpligtelsen til offentlig tjeneste. Ifølge den regionale forvaltningsdomstol skulle den præcise størrelse af den yderligere kompensation til Arfea fastsættes af regionen på basis af pålidelige data fra selskabets regnskaber, som viser

⁽³⁾ Legge 10 aprile 1981, n. 151 Legge quadro per l'ordinamento, la ristrutturazione ed il potenziamento dei trasporti pubblici locali. Istituzione del Fondo nazionale per il ripiano dei disavanzi di esercizio e per gli investimenti nel settore (GU n. 113 del 24.4.1981), er tilgængelig på: <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:1981-04-10;151>.

⁽⁴⁾ Legge regionale 23 luglio 1982, n. 16. Interventi finanziari della Regione nel settore del trasporto pubblico di persone (B.U. 28 luglio 1982, n. 30), er tilgængelig på: <http://arianna.consiglioregionale.piemonte.it/base/leggi/11982016.html>.

⁽⁵⁾ Rådets forordning (EØF) nr. 1191/69 af 26. juni 1969 om medlemsstaternes fremgangsmåde med hensyn til de med begrebet offentlig tjeneste forbundne forpligtelser inden for sektoren for transporter med jernbane, ad landeveje og sejlbare vandveje (EFT L 156 af 28.6.1969, s. 1).

⁽⁶⁾ Sentenza n. 5043 af 28. august 2006.

forskellen mellem de omkostninger, der kan tilskrives Arfeas aktiviteter under forpligtelsen til offentlig tjeneste, og de deraf følgende indtægter. Regionen beregnede imidlertid ikke den kompensation, som den skulle have udbetalt til Arfea i henhold til den regionale forvaltningsdomstols kendelse.

- (12) Ved kendelse (ordinanze istruttorie) nr. 198 og 199 af 14. februar 2013 udnævnte den regionale forvaltningsdomstol en sagkyndig (»den sagkyndige«) til at varetage opgaven med at afgøre, om de beløb, som Arfea krævede (1 446 526 EUR for 1997 og 421 884 EUR for 1998), var beregnet i overensstemmelse med forordning (EØF) nr. 1191/1969 samt præmis 87-95 i Altmark-dommen ⁽⁷⁾. Ud fra dommene afsagt af den regionale forvaltningsdomstol (giudizio per l'ottemperanza) nr. 1070 og 1071/2013 af 10. oktober 2013 lader det til, at den sagkyndige bekræftede, at de økonomiske ulemper i form af underkompensation, som Arfea havde lidt, var på 1 196 780 EUR for 1997 og 102 814 EUR for 1998. Den regionale forvaltningsdomstol fastsatte størrelsen af den yderligere kompensation, som regionen skulle betale til Arfea i henhold hertil, og fastsatte fristen for betaling af beløbene til den 7. februar 2014. De italienske myndigheder bekræftede, at regionen havde betalt beløbene til Arfea den 7. februar 2014.
- (13) Det er regionens betaling af den yderligere kompensation til Arfea som følge af dom nr. 1070 og 1071/2013, der udgør de ikke-anmeldte foranstaltninger, og som er genstand for denne afgørelse.

2.3. Størrelsen af den yderligere kompensation

- (14) Som det fremgår af afsnittet herover udpegede den regionale forvaltningsdomstol en sagkyndig til at fastslå størrelsen af den yderligere kompensation, som regionen skyldte Arfea. Den 17. juni 2013 udarbejdede den sagkyndige to rapporter, én for 1997 og én for 1998. Den sagkyndige foretog rettelser i den beregning af kompensationen, som Arfeas rådgivere havde udarbejdet, men bekræftede, at den anvendte metode til beregningen af den yderligere kompensation var i overensstemmelse med artikel 10 ff. i forordning (EØF) nr. 1191/69 samt præmis 87-95 i Altmark-dommen. Den sagkyndige anvendte følgende metode:
- a) beregning af differencen mellem nettoomkostninger og indtægter fra levering af forpligtelser til offentlig tjeneste
 - b) fra det under litra a) beregnede beløb fratrækkes de allerede udbetalte offentlige tilskud til Arfea (det »bekræftet underskud«)
 - c) det bekræftede underskud blev herefter sammenlignet med »den økonomiske nettovirkning, dvs. summen af de virkninger — såvel positive som negative — som opfyldelse af den offentlige serviceforpligtelse har for de omkostninger og indtægter, som en operatør af offentlig trafikbetjening har« ⁽⁸⁾. Til det formål beregnede den sagkyndige den økonomiske nettovirkning efter den metode, der er angivet i bilag I til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1370/2007 ⁽⁹⁾.
- (15) Den sagkyndige gør i sine rapporter rede for, at de data, der blev anvendt til kontrollen, var bekræftet af regionen. I modsætning til kravet fra de italienske myndigheder, finder den sagkyndige, at det på baggrund af Arfeas regnskaber er muligt at fastslå, hvilke udgifter der blev afholdt som følge af at opfylde en forpligtelse til offentlig tjeneste, der angiveligt var pålagt af regionen. Ifølge den sagkyndige kan nogle udgifter fordeles direkte, hvorimod nogle fællesudgifter kun kan adskilles ved at foretage en indirekte fordeling af disse udgifter på Arfeas offentlige og private aktiviteter. Den indirekte fordeling af fælles udgifter blev foretaget på baggrund af parametre i den såkaldte »basismodel« (modelli base) angiveligt udarbejdet af Arfea på baggrund af instruktioner fra regionen (de såkaldte »Instructions 97«). Disse parametre angav den procentvise aktivitet af bymæssige og inter-city

⁽⁷⁾ Sag C-280/00, Altmark Trans mod Regierungspräsidium Magdeburg, ECLI:EU:C:2003:415.

⁽⁸⁾ Jf. bilag I til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1370/2007 af 23. oktober 2007 om offentlig personbefordring med jernbane og ad vej og om ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 1191/69 og (EØF) nr. 1107/70 (EUT L 315 af 3.12.2007, s. 1).

⁽⁹⁾ Efter bilagets punkt 2 »Virkningerne skal vurderes ved at sammenligne den situation, hvor den offentlige serviceforpligtelse opfyldes, med den tænkte situation, hvor den offentlige serviceforpligtelse ikke blev opfyldt. Med henblik på at beregne den økonomiske nettovirkning skal den kompetente myndighed tage udgangspunkt i følgende:

- omkostninger pådraget i forbindelse med en offentlig serviceforpligtelse eller et antal offentlige serviceforpligtelser, der er pålagt af de(n) kompetente myndighed(er), og som er indeholdt i en kontrakt om offentlig trafikbetjening og/eller i en generel regel
 - minus alle positive økonomiske virkninger, der er fremkommet inden for det rutenet, der betjenes i henhold til de(n) pågældende offentlige serviceforpligtelse(r)
 - minus billetindtægter eller andre indtægter, der er tilvejetragt under opfyldelsen af de(n) pågældende offentlige serviceforpligtelse(r)
 - plus en rimelig fortjeneste
- er lig med den økonomiske nettovirkning«.

offentlige tjenester leveret i regionen og den procentvise andel af andre private aktiviteter (f.eks. busudlejning). Den sagkyndige anvendte disse procentdele på de fælles udgifter, for hvilke det angiveligt ikke var muligt at føre separate regnskaber.

- (16) Med hensyn til opfyldelsen af Altmark-dommen udtaler den sagkyndige sig ikke om, hvorvidt Arfea rent faktisk har fået pålagt klart definerede forpligtelser til offentlig tjeneste, eftersom dette spørgsmål ikke var inden for hans mandat. Han bekræfter, at parametrene til beregning af offentlige tilskud blev fastlagt i rammeafgørelsen fra 1984, og at den yderligere kompensation, der er verificeret i hans rapport, ikke overstiger, hvad der er nødvendigt for helt eller delvist at dække de udgifter, der er afholdt ved opfyldelsen af forpligtelserne til offentlig tjeneste, idet der skal tages hensyn til de hermed forbundne indtægter og til en rimelig fortjeneste ved opfyldelsen af forpligtelserne.
- (17) Den sagkyndige er enig i beregningerne foretaget af Arfeas rådgivere om rimelig fortjeneste, der er defineret som et gennemsnitligt afkast baseret på følgende forudsætninger:
- Den investerede kapital blev beregnet som Arfeas nettoaktiver i henhold til regnskaberne (i 1997: 7,98 mia. ITL) fratrukket de regionale tilskud til investeringer. Beløbet blev dernæst reduceret med den relevante procentdel af Arfeas aktiviteter, så det afspejler den del af aktiverne, der kun blev benyttet til at levere offentlige tjenester. Resultatet for 1997 var på 1,6 mia. ITL.
 - Baseret på den formular, som rådgiveren havde valgt til beregning af det påkrævede afkast af den investerede kapital, blev den pågældende afkastgrad fastsat til 12,39 % for 1997 og 10,81 % for 1998.
- (18) Endelig fastholder den sagkyndige, at Arfeas enhedsudgifter i 1997 og 1998 svarer til dem for en normal veladministreret virksomhed, der leverer lignende tjenester på markedet.
- (19) Konklusionen var, at de yderligere kompensationer for 1997 og 1998 (1 196 780 EUR for 1997 og 102 814 EUR for 1998) ville svare til forskellen mellem det bekræftede underskud og den økonomiske nettovirkning, fratrukket de offentlige tilskud, som regionen allerede havde betalt.

2.4. Koncessionsaftalerne

- (20) De italienske myndigheder gav 28 koncessioner (*disciplinari di concessione*), som af provinserne blev tildelt Arfea for levering af tjenester på 27 regionale ruter og én interregional rute, med forskellige gyldighedsdatoer. Nogle af koncessionerne var tydeligvis gældende i løbet af den relevante periode, hvorimod der for andre ruter ikke er dokumentation for fornyelse men kun for efterfølgende ændringer:

Koncession	Gyldighed
1. Alessandria-Voghera (interregional tjeneste)	1996
2. Acqui-Mombaruzzo	15.9.1993-31.12.1993 — dokumentation for ændringer, den sidste i september 1996
3. Acqui-Spinetta-industrifabrikker (<i>linea operaia</i>)	1996 — dokumentation for ændringer, den sidste i oktober 1998
4. Oviglio-Astifs	18.10.1993-31.12.1993 — dokumentation for ændringer, den sidste i september 1996
5. Alessandria-Mirabello-Casale	1986 — dokumentation for ændringer, den sidste i 1994
6. Alessandria-Ovada	1.6.1997-31.12.1997 (underskrevet i 1999 — af koncessionen fremgår betalinger fra Arfea for både 1997 og 1998)
7. Altavilla-Casale	1983 — dokumentation for ændringer, den sidste i 1994

Koncession	Gyldighed
8. Arquata-Spinetta-Alessandria-industrifabriker Michelin and Montedison (<i>linea operaia</i>)	1997 (underskrevet i 1998)
9. Cassano Spinola-Novu-industrifabrik (ILVA)	15.9.1993-31.12.1993 — dokumentation for ændringer, den sidste i september 1997
10. Avolasca-Tortona	1.3.1983-31.12.1983 — dokumentation for ændringer, den sidste i 1995
11. Moretti-Acqui Terme	15.9.1993-31.12.1993 — dokumentation for ændringer, den sidste i 1996
12. Novi Ligure-Tortona	1998 (den tidligere koncession fra 1994 er nævnt)
13. Sarizzola-Tortona	15.9.1993-31.12.1993 — dokumentation for ændringer, den sidste i 1995
14. Fontanile-Alessandria	15.9.1993-31.12.1993 — underskrevet i 1996
15. Isola s. Antonio-Tortona	8.11.1993-31.12.1993 — dokumentation for ændringer, den sidste i 1996
16. Mombaruzzo-Quattordio	1993 — dokumentation for ændringer, den sidste i november 1996
17. Altavilla-Alessandria	18.10.1993— dokumentation for ændringer, den sidste i juni 1996
18. Arquata-Tortona	29.9.1997-31.12.1998 — underskrevet i 1999
19. Garbagna-Tortona	1997 — underskrevet i oktober 1998
20. Bassignana-Alessandria	18.10.1993-31.12.1993 — dokumentation for ændringer, den sidste i 1997
21. Caldirola-Alessandria	1.4.1996-31.12.1996 — underskrevet i 1996
22. Masio-Alessandria	18.10.1993-31.12.1993 — de sidste ændringer blev vedtaget i oktober 1997 per april 1997
23. Quattordio-Alessandria	Anmodning i 1993 — dokumentation for fornyelse i 1994, 1995, 1996 og 1997
24. S.Agata Fossili-Tortona	1.4.1992-31.12.1992 — dokumentation for ændringer, den sidste i 1995
25. Torre Garofoli-Tortona	1973 — dokumentation for ændringer, den sidste i 1993
26. Castelnuovo S.-Spinetta M.	1981 — dokumentation for ændringer, den sidste i 1997
27. Acqui-Alessandria	1994 — dokumentation for ændringer, den sidste i 1999
28. Alessandria-Acqui Terme	1994 — dokumentation for ændringer, den sidste i 1996

- (21) Alle koncessioner er årlige, og fornyelsen af dem var underlagt indgivelse af en anmodning om fornyelse mindst én måned før koncessionens udløb samt betaling af et koncessionsgebyr. De fastlægger alle, at det alene er virksomheden, der bærer risikoen for udførelsen af tjenesterne. Flere koncessioner henviser til regionale tabeller, der fastlægger tariffene. Fem koncessioner angiver, at leveringen af tjenesten ikke udgør en ret til nogen form for støtte eller kompensation. De øvrige 23 koncessioner angiver, at adgangen til offentlige tilskud er med forbehold for opfyldelse af bestemmelserne i koncessionen, og at de relevante beregninger skal foretages på baggrund af rammeafgørelsen fra 1984 ⁽¹⁰⁾.

2.5. Begrundelse for indledning af proceduren

- (22) Det fremgår af åbningsafgørelsen, at Kommissionen havde flere betænkeligheder med hensyn til foranstaltningens forenelighed med det indre marked.
- (23) Kommissionen satte for det første spørgsmålstegn ved, om de fire betingelser, der opstilles i Domstolens dom i Altmark-sagen, var opfyldt.
- (24) For det andet var Kommissionen betænkelig med hensyn til, om den pågældende foranstaltning var fritaget for forpligtelsen til underretning efter artikel 17, stk. 2, i forordning (EØF) nr. 1191/69. Kommissionen var navnlig betænkelig med hensyn til, om regionen ensidigt pålagde Arfea nogen af forpligtelserne til offentlig tjeneste, og for det andet om den pågældende kompensation opfyldte alle betingelserne i forordning (EØF) nr. 1191/69. Hvis der ikke var dokumentation for, at nogen af disse betingelser var opfyldt, skulle foreneligheden af den underrettede foranstaltning vurderes efter forordning (EF) nr. 1370/2007.
- (25) For det tredje var Kommissionen i tvivl om foranstaltningens forenelighed efter forordning (EF) nr. 1370/2007. Kommissionen satte spørgsmålstegn ved, om Arfea var pålagt forpligtelser til offentlig tjeneste i betydningen af forordning (EF) nr. 1370/2007 i form af en kontrakt om offentlig tjeneste eller i form af generelle regler. I det omfang, at koncessionsaftalerne kan betragtes som kontrakter om offentlig tjeneste, var Kommissionen betænkelig ved, om disse aftaler opfyldte kravene i artikel 4 i forordning (EF) nr. 1370/2007, der fastlægger det obligatoriske indhold i kontrakter om offentlig trafikbetjening. Kommissionen var desuden betænkelig ved, om beregningen af den kompensation, der var tildelt Arfea, opfyldte kravene i forordning (EF) nr. 1370/2007 med henblik på at undgå overkompensation.
- (26) For det fjerde var Kommissionen betænkelig med hensyn til foranstaltningens nøjagtige karakteristika. Kommissionen var især betænkelig ved, om foranstaltningen, i stedet for en tilkendelse af kompensation for offentlig tjeneste, kunne betragtes som en tilkendelse af erstatning for ukorrekt adfærd, hvilket ikke er en fordel efter artikel 107, stk. 1, i TEUF.

3. BEMÆRKNINGER FRA ITALIEN

- (27) De italienske myndigheder fandt, at den anmeldte foranstaltning udgør statsstøtte efter artikel 107, stk. 1, i TEUF, navnlig fordi den ikke opfyldte alle de betingelser, som Domstolen fastsatte i Altmark-dommen. De italienske myndigheder fandt desuden, at kompensationen tilkendt af regionen hverken opfyldte forordning (EØF) nr. 1191/69 eller forordning (EF) nr. 1370/2007. I denne forbindelse fremførte Italien først og fremmest følgende argumenter.
- (28) De italienske myndigheder fremhævede, at der hverken var tale om en ensidig eller kontraktlig pålæggelse af forpligtelse til offentlig tjeneste for bustjeneste for den relevante periode. For det første fastholder de italienske myndigheder, at Arfea drev forretning på baggrund af koncessioner, som skulle fornys hvert år på selskabets anmodning. Disse koncessioner (28 i alt, nævnt under betragtning 19 herover) omfattede en forpligtelse til at benytte et tarifsystem godkendt af regionen til en på forhånd fastlagt tidsplan til gengæld for en eneret til at levere de pågældende tjenester, men at koncessionerne ikke definerede nogen specifikke forpligtelser til offentlig

⁽¹⁰⁾ Rammeafgørelsen fra 1984 fastsatte niveauet for »standardudgifter« for bus- og sporvognstjenester for byen Torino og andre kommuner i Piemonte og skelnede desuden mellem fladlandsstrækninger og bjergstrækninger. Artikel 1 specificerer, at standardudgifterne blev fastlagt på baggrund af hensigtsmæssige og strenge administrationskrav, og at de også tager højde for kvaliteten af de leverede tjenester samt de geografiske forhold. I henhold til artikel 4 repræsenterede det beløb, der fremkommer ved at anvende standardudgiften på de af tjenesteudbyderens kørte kilometer, det maksimalt tilladte niveau for offentlige tilskud per år, medmindre de af tjenesteudbyderen faktisk afholdte udgifter var lavere end standardudgifterne. I dette tilfælde skulle de offentlige tilskud tildeles på baggrund af tjenesteudbyderens faktiske udgifter.

tjeneste efter artikel 2 i forordning (EØF) nr. 1191/69. Ligeledes finder de italienske myndigheder, at disse koncessioner ikke angiver nogen kompensationsparametre fastlagt på forhånd for de specifikke forpligtelser til offentlig tjeneste. Den efterfølgende tilkendelse af kompensation ved en dom afsagt af en national domstol vil ikke være forenelig med dette krav.

- (29) For det andet specificerer alle koncessionsdokumenter, at tjenesten alene skal leveres for virksomhedens egen risiko, og at tjenesteudbyderen bærer de fulde udgifter. På trods af, at de af de italienske myndigheder tildelte koncessioner angav, at driften af tjenesten alene var for virksomhedens egen risiko, anmodede Arfea flere gange om fornyelse af disse koncessioner.
- (30) For det tredje viser koncessionsdokumenterne, at de ruter, der blev betjent af virksomhedens busser, blev ændret flere gange på virksomhedens anmodning, og det kan derfor udelukkes, at den regionale eller provinsielle myndighed, der tilkendte koncessionerne, pålagde nogen forpligtelser om offentlig tjeneste, heller ikke indirekte.
- (31) De italienske myndigheder gjorde desuden rede for, at virksomheden til gengæld for eneretten til at levere transporttjenester, på de fastlagte betingelser med ændringer foretaget på virksomhedens anmodning, modtog driftstilskud i henhold til italiensk lov som betaling for de leverede tjenester på baggrund af standardudgifter beregnet ud fra rammeafgørelsen fra 1984. Standardudgiften for tjenesten blev beregnet i henhold til den dengang gældende lovgivning (lov nr. 151/81 og regional lov nr. 16/82), der fastlagde tilskud til udgifterne ved levering af offentlige transporttjenester på baggrund af almindelige støtteberettigede udgifter. Dette tilskud skulle fuldt ud dække virksomhedens driftsunderskud. I henhold til italiensk lovgivning skulle disse driftstilskud gøre det muligt for tjenesteudbyderen at opnå økonomisk balance, og at alle yderligere underskud skulle tilskrives ineffektiv administration fra udbyderens side. Følgelig blev det udtrykkeligt bestemt, at alle sådanne underskud skulle dækkes af virksomheden, eftersom den ikke havde indført alle de foranstaltninger, der var påkrævet for at reducere omkostningerne og øge indtægterne.
- (32) De italienske myndigheder fastholdt desuden, at den efterfølgende beregning af den yderligere kompensation foretaget af den af Domstolen udpegede sagkyndig helt tydeligt ikke er i overensstemmelse med kravene i den almindelige kompensationsprocedure efter artikel 10 ff. i forordning (EØF) nr. 1191/69. Ifølge de italienske myndigheder analyserede den sagkyndige, som Domstolen forhørte sig hos, blot de af virksomhedens rådgivers fremlagte udgifter og indtægter, der var fastlagt efterfølgende, og fordi der ikke var noget særskilt regnskab. Den konkluderede derefter, at det fremkommende resultat, med undtagelse af nogle få poster, hvor der blev registreret forskelle, grundlæggende var korrekt.
- (33) De italienske myndigheder finder desuden, at kompensationen ikke opfylder nogen af kravene i forordning (EF) nr. 1370/2007. Navnlig beregningen af størrelsen af kompensationen ville ikke være i overensstemmelse med den metode, der fremgår af bilag 1 til forordning (EF) nr. 1370/2007 til beregning af den økonomiske nettovirkning af opfyldelse af forpligtelser til offentlig tjeneste.
- (34) Til slut fremfører de italienske myndigheder, at dommene fra den regionale forvaltningsdomstol pålagde at betale Arfea økonomisk kompensation for opfyldelsen af forpligtelserne til offentlig tjeneste i 1997 og 1998, men at de ikke tilkendte kompensation for skader, der skyldes manglende betaling af disse tilskud. De italienske myndigheder gjorde rede for, at Arfea den 6. juni 2014 indgav en anmodning om tilkendelse af erstatning ud over den kompensation, som virksomheden allerede var tilkendt af den regionale forvaltningsdomstol. I henhold til de italienske myndigheder viser det, at den kompensation, som Arfea blev tilkendt af den regionale forvaltningsdomstol, og som er genstand for denne afgørelse, ikke udgør en erstatning.

4. BEMÆRKNINGER FRA INTERESSEREDE PARTER

- (35) Den eneste interesserede part, der reagerede på åbningsafgørelsen, var støttemodtageren, Arfea. Arfea er uenig i Kommissionens foreløbige konstateringer i åbningsafgørelsen.
- (36) Arfea fremfører, at foreneligheden og lovligheden af den pågældende foranstaltning alene bør vurderes af Kommissionen efter forordning (EØF) nr. 1191/69 og ikke efter forordning (EF) nr. 1370/2007. I henhold til Arfea kan forordning (EF) nr. 1370/2007 ikke finde anvendelse på situationer opstået, før den trådte i kraft, dvs. den 3. december 2009, som det blev bekræftet af Retten i dens dom af 20. marts 2013 i Andersen-sagen T-92/11. Arfea fastholder imidlertid, at de kompensationer, som den blev tilkendt, overholder kravene i forordning (EF) nr. 1370/2007.

- (37) Arfea fremfører for det andet, at den blev pålagt forpligtelser til offentlig tjeneste efter artikel 2, stk. 1, og artikel 2, stk. 2, i forordning (EØF) nr. 1191/69. Ifølge Arfea er lokale offentlige transporttjenester offentlige tjenester. I Italien bliver disse tjenester fordelt ved administrative koncessioner, og de tilhørende forpligtelser til offentlige tjenester vedrørende leveringen af tjenesterne bliver fastlagt i koncessionsaftaler samt i aftaler og dokumenter vedhæftet disse koncessionsaftaler. I Arfeas tilfælde vedrører disse forpligtelser til offentlig tjeneste driftsprogrammer, busruter, stoppesteder og tariffer. Med hensyn til det faktum, at koncessionerne specificerede, at tjenesterne skulle drives for virksomhedens egen risiko, fremfører Arfea, at det vedrører sikkerhedsrisici for passagerer og tredjeparter, ikke almindelige virksomhedsrisici.
- (38) Arfea fremfører for det tredje, at virksomhedens manglende anmodning om ophør af disse forpligtelser til offentlig tjeneste i henhold til artikel 4 i forordning (EØF) nr. 1191/69 ikke fratager virksomheden dens ret til kompensation efter forordning (EØF) nr. 1191/69. Ifølge Arfea finder den procedure, der i henhold til artikel 4 i forordning (EØF) nr. 1191/69 blev pålagt et selskab efter at forordning (EØF) nr. 1191/69 trådte i kraft, ikke anvendelse på forpligtelser til offentlig tjeneste. Denne fortolkning af artikel 4 i forordning (EØF) nr. 1191/69 understøttes, i henhold til Arfea, af dommen afsagt af Domstolen den 3. marts 2014 i CTP-sagen C-518/12.
- (39) Med hensyn til beregning størrelsen af kompensationen tilkendt selskabet af den regionale administrative domstol i Piemonte-regionen, fremfører Arfea for det fjerde, at Kommissionen ikke kan sætte spørgsmålstegn ved rapporten fra den sagkyndige udpeget af domstolen, eftersom det er en foreløbig teknisk foranstaltning, der fuldstændig hører under den nationale domstols kompetence. Under alle omstændigheder skal parametrene til beregningen af kompensationen fastsættes på forhånd i afgørelsen fra regionalrådet af 16. februar 1984, og selskabet ikke ville være blevet overkompenseret. De pågældende kompensationer overholder derfor de krav, der er fastsat i forordning (EØF) nr. 1191/69 i denne forbindelse.
- (40) For det femte, i henhold til Arfea, finder de argumenter, der er sammenfattet i betragtning 37-39 ovenfor, også anvendelse på vurderingen af den pågældende kompensations kompatibilitet med kravene i forordning (EF) nr. 1370/2007. Med hensyn til, om disse kompensationer overholder de formelle krav pålagt af den forordning, som Kommissionen i åbningsafgørelsens betragtning 64 og følgende henviser til, fremfører Arfea, at de ikke bør finde anvendelse på den aktuelle sag. Ifølge Arfea vil det være juridisk og logisk umuligt at påvise overholdelsen af disse krav, fordi den relevante situation fandt sted, mange år før forordning (EF) nr. 1370/2007 trådte i kraft.
- (41) Til slut kræver Arfea, at kompensationerne tilkendt dem af den regionale forvaltningsdomstol i Piemonte-regionen opfylder de fire Altmark-betingelser. For det første blev Arfea pålagt tydeligt definerede forpligtelser til offentlig tjeneste i overensstemmelse med den først Altmark-betingelse. For det andet skulle parametrene for kompensationen have været fastsat på forhånd på en gennemsigtig og objektiv måde i afgørelsen fra regionalrådet af 16. februar 1984, i overensstemmelse med den anden Altmark-betingelse. For det tredje ville den sagkyndiges rapport have fastlagt, at kompensationen ikke oversteg udgifterne til levering af forpligtelserne til offentlig tjeneste, inklusive en rimelig fortjeneste, i overensstemmelse med den tredje Altmark-betingelse. Endelig ville Arfea opfylde kriterierne for en typisk og veladministreret virksomhed i henhold til det fjerde Altmark-kriterium, hvilket er demonstreret ved det faktum, at virksomhedens gennemsnitlige udgifter/km var under de almindelige udgifter i regionen.

5. BEMÆRKNINGER TIL TREDJEPARTS BEMÆRKNINGER

- (42) I sine bemærkninger til Arfeas bemærkninger, bekræfter de italienske myndigheder igen deres holdning, som de tilkendegjorde i åbningsafgørelsen uden yderligere bemærkninger.

6. VURDERING AF STØTTEFORANSTALTNINGEN

6.1. Forekomst af statsstøtte

- (43) I henhold til traktatens artikel 107, stk. 1, »er statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, uforenelig med det indre marked, i det omfang den påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne«.

- (44) For at en støtteforanstaltning kan betragtes som statsstøtte efter traktatens artikel 107, stk. 1, skal alle følgende betingelser følgelig være opfyldt:
- den skal ydes af staten eller ved hjælp af statsmidler
 - den skal give en selektiv fordel ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner
 - den skal fordreje eller true med at fordreje konkurrencen og
 - den skal påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne.

6.1.1. Tilregnelser til staten og statsmidler

- (45) Kommissionen noterer sig, at regionen i henhold til dommene fra den regionale forvaltningsdomstol skulle betale yderligere kompensation til Arfea for rutebilkørsel i 1997 og 1998, hvad angår regionale ruter. Den sagkyndige kontrollerede, om Arfea var blevet påført en økonomisk ulempe i form af underkompensation for 1997 svarende til 1 196 780 EUR og 102 814 EUR for 1998 som følge af de forpligtelser til offentlig tjeneste, som virksomheden angiveligt var pålagt. Den 7. februar 2014 betalte regionen faktisk dette beløb til Arfea med henblik på at efterkomme dommene.
- (46) Det forhold, at en national domstol pålægger regionen at betale kompensation til et selskab, fratager ikke regionen, som efterkommer dommen, dens ansvar, eftersom en stats nationale domstole betragtes som denne stats organer og derfor er bundet af forpligtelsen til loyalt samarbejde ⁽¹⁾.
- (47) Foranstaltningen kan derfor tilregnes staten, og de midler, der er anvendt til betaling af kompensationen, er statsmidler.

6.1.2. Selektiv økonomisk fordel

- (48) Kommissionen bemærker indledningsvis, at Arfea udøver en økonomisk aktivitet, nemlig passagerbefordring mod vederlag. Arfea skal således betragtes som en »virksomhed« efter traktatens artikel 107, stk. 1.
- (49) Ydelsen af foranstaltningen bør også betragtes som selektiv, da den kun er til fordel for Arfea.
- (50) Med hensyn til spørgsmålet om tildeling af en økonomisk fordel følger det af Altmark-dommen, at den kompensation, der ydes af staten eller ved hjælp af statsmidler til virksomheder som vederlag for forpligtelser til offentlig tjeneste, der pålægges dem, ikke medfører en sådan fordel for de berørte virksomheder og dermed ikke udgør statsstøtte efter traktatens artikel 107, stk. 1, forudsat at følgende fire betingelser er opfyldt:
- for det første skal den pågældende virksomhed faktisk være pålagt at opfylde forpligtelser til offentlig tjeneste, og disse forpligtelser skal være klart defineret
 - for det andet skal de kriterier, der er grundlaget for beregningen af kompensationen, være fastlagt på forhånd på en objektiv og gennemsigtig måde
 - for det tredje må kompensationen ikke overstige, hvad der er nødvendigt for helt eller delvist at dække de udgifter, der er afholdt ved opfyldelsen af forpligtelserne til offentlig tjeneste, idet der skal tages hensyn til de hermed forbundne indtægter og til en rimelig fortjeneste ved opfyldelsen af disse forpligtelser
 - for det fjerde skal størrelsen af den nødvendige kompensation, når udvælgelsen af den virksomhed, der skal overdrages en forpligtelse til offentlig tjeneste, i et konkret tilfælde ikke gennemføres inden for rammerne af en procedure for tildeling af offentlige kontrakter, fastlægges på grundlag af en analyse af de omkostninger, som en gennemsnitsvirksomhed, der er veldrevet og tilstrækkeligt udstyret med transportmidler til at kunne opfylde de stillede krav til den offentlige tjeneste, ville have ved at gennemføre forpligtelserne, idet der skal tages hensyn til de hermed forbundne indtægter og til en rimelig fortjeneste ved opfyldelsen af forpligtelserne.

⁽¹⁾ Sag C-527/12, Kommissionen mod Tyskland ECLI:EU:C:2014:2193, præmis 56 og den deri citerede retspraksis. Jf. også sag C-119/05, Lucchini, ECLI:EU:C:2007:434, præmis 59.

(51) Ifølge Altmark-dommen skal alle fire betingelser være opfyldt, for at det kan udelukkes, at der er tale om en økonomisk fordel i de tilfælde, hvor der ydes kompensation til en virksomhed som vederlag for forpligtelser til offentlige tjenester, der er pålagt den.

a) Første Altmark-betingelse

(52) For så vidt angår den første Altmark-betingelse bemærker Kommissionen for det første, at det er medlemsstaterne, der skal vise, at en bestemt virksomhed blev pålagt forpligtelser til offentlig tjeneste, og at pålæggelsen af sådanne forpligtelser til offentlig tjeneste er berettiget ud fra almene hensyn⁽¹²⁾. De italienske myndigheder gjorde imidlertid ikke rede for, hvilke forpligtelser til offentlig tjeneste berettiget ud fra almene hensyn, der var pålagt Arfea. De fremførte derimod, at Arfea ikke var blevet pålagt nogen forpligtelse til offentlig tjeneste.

(53) For det andet bemærker Kommissionen, at begrebet forpligtelser til offentlig tjeneste henviser til betingelser, der pålægges en operatør, som operatøren ikke ville påtage sig i egen forretningsmæssig interesse eller i hvert fald ikke i samme omfang uden vederlag. Disse betingelser skal være tydeligt defineret af myndigheden i en overdragelseskontrakt. I denne forbindelse har Arfea ikke været i stand til nøjagtigt at forklare, hvilke forpligtelser til offentlig tjeneste, den er blevet pålagt, og heller ikke påvise, at disse forpligtelser til offentlig tjeneste var klart defineret i en overdragelseskontrakt. På baggrund af begrundelserne i betragtning 77-82 herunder mener Kommissionen, at meget tyder på, at sådanne tydeligt definerede forpligtelser til offentlig tjeneste ikke var pålagt Arfea.

b) Anden Altmark-betingelse

(54) Med hensyn til den anden Altmark-betingelse, bemærker Kommissionen, at parametrene til beregning af kompensationen tilkendt Arfea i dommene afsagt af den regionale forvaltningsdomstol, ikke var fastsat på forhånd. De blev alene fastlagt på baggrund af en efterfølgende beregning foretaget af den sagkyndige på grundlag af flere forudsætninger, der ikke blev behørigt forklaret, og desuden forelå der ingen adskilte regnskaber.

(55) I modsætning til, hvad Arfea fremfører, kan parametrene til beregning af disse kompensationer ikke anses for fastlagt i regionalrådets afgørelse af 16. februar 1984. Kompensationerne tilkendt Arfea af den regionale forvaltningsdomstol er netop yderligere kompensationer, og formålet med dem var lige præcis at dække den økonomiske byrde i forbindelse med forpligtelserne til offentlig tjeneste, der angiveligt var pålagt Arfea, som ikke til fulde ville være blevet dækket af de kompensationer, virksomheden allerede var tilkendt i medfør af regionalrådets afgørelse af 16. februar 1984.

(56) Denne tilgang er i modstrid med den anden Altmark-betingelse, og enhver kompensation tilkendt på baggrund heraf udgør statsstøtte. Domstolen har netop i Altmark-dommen tydeliggjort, at »følgelig udgør en medlemsstats kompensation af de af en virksomhed lidt tab i den situation, hvor det efterfølgende viser sig, at en virksomhed med udførelse af visse tjenesteydelser i forbindelse med opfyldelsen af forpligtelser til offentlig tjeneste ikke er økonomisk levedygtig, uden at kriterierne for en sådan kompensation er fastlagt på forhånd, en økonomisk foranstaltning, som henhører under begrebet statsstøtte i TEUF's artikel 107, stk. 1's forstand«⁽¹³⁾.

(57) Kommissionen konkluderer derfor, at den anmeldte foranstaltning ikke opfylder den anden Altmark-betingelse.

c) Tredje Altmark-betingelse

(58) For så vidt angår den tredje Altmark-betingelse, finder Kommissionen først og fremmest, at når en virksomhed både udfører aktiviteter underlagt forpligtelser til offentlig tjeneste og aktiviteter, der ikke er underlagt forpligtelse til offentlig tjeneste, er det ikke muligt præcist at fastlægge, hvilke udgifter der er afholdt i forbindelse med levering af forpligtelser til offentlig tjeneste, hvis der ikke forelægger en korrekt adskillelse af regnskaber for udbyderens forskellige aktiviteter.

⁽¹²⁾ Dom af 15. juni 2005, sag T-17/02, Fred Olsen, Sml. 2005 II, s. 2031, præmis 216, dom af 12. februar 2008, T-289/03, BUPA et al. mod Kommissionen, Sml. 2008 II, s. 81, præmis 166-169 og 172.

⁽¹³⁾ Sag C-280/00, Altmark Trans mod Regierungspräsidium Magdeburg, ECLI:EU:C:2003:415, præmis 91.

- (59) I den foreliggende sag har de italienske myndigheder fremført, at Arfea ikke har gennemført en korrekt adskillelse af regnskaberne mellem dens aktiviteter, der angiveligt var underlagt forpligtelser til offentlig tjeneste pålagt af Piemonte-regeringen, og dens andre aktiviteter. Kommissionen udtrykte også bekymringer om, hvorvidt Arfea havde gennemført en sådan adskillelse af regnskaberne, og Arfea indgav ikke nogen bemærkninger om dette forhold. Af de uddrag fra Arfeas regnskaber, som den sagkyndige udpeget af retten benyttede til at bestemme størrelsen af kompensationerne, fremgik desuden ingen adskillelse af regnskabet mellem Arfeas forskellige aktiviteter. Fordelingen af udgifter foretaget af den af retten udpegede sagkyndige har fundet sted efterfølgende på baggrund af den basismodel, som Arfeas rådgivere har udarbejdet, og som fastlægger hvilken procentdel af de forskellige udgifter, der skal tildeles Arfeas forskellige aktiviteter.
- (60) For det andet finder Kommissionen, at den fortjeneste, som den sagkyndige har benyttet til beregning af størrelsen af kompensation, er højere, end hvad der kan betragtes som en rimelig fortjeneste i betydningen af den tredje Altmark-betingelse.
- (61) Den sagkyndige fandt, at en afkastgrad på investeret kapital på 12,89 % for 1997 og 10,81 % for 1998 var en rimelig fortjeneste. Disse grader er baseret på udbyttet fra 10-årige italienske statsobligationer (6,8 % for 1997) plus en gennemsnitlig risikopræmie (4,8 % for 1997) korrigeret op for at tage højde for Arfeas egen økonomiske situation (med 1,28 for 1997).
- (62) I denne forbindelse bemærker Kommissionen, at den af den sagkyndige fastsatte risikopræmie er særligt høj, eftersom den risiko, som Arfea var eksponeret for, var temmelig begrænset. Arfea havde netop eneret til koncessionerne, hvilket beskyttede virksomheden mod konkurrence fra andre operatører, og kompensationen fastsat af den sagkyndige kompenserede alle de påståede udgifter til leveringen af forpligtelserne til offentlig tjeneste.
- (63) Kommissionen bemærker desuden, at den sagkyndige nok påpegede, at transportsektoren nød godt af en gennemsnitlig risiko, der var lavere end markedsrisikoen, men han korrigerede risikopræmien op for at tage højde for Arfeas egen økonomiske eksponering, som var højere end den gennemsnitlige eksponering i sektoren. På den måde tog den sagkyndige således ikke hensyn til en almindelig transportvirksomheds risiko men for Arfeas egen risiko, som var højere end den gennemsnitlige risiko i sektoren.
- (64) På baggrund af ovenstående finder Kommissionen således ikke, at den tredje Altmark-betingelse er opfyldt.

d) Konklusion

- (65) Eftersom alle betingelserne i Altmark-dommen skal være opfyldt, og eftersom den foreliggende foranstaltning ikke opfylder de første tre Altmark-betingelser, er der ikke noget behov for, at Kommissionen undersøger, om den fjerde Altmark-betingelse er opfyldt.
- (66) På baggrund af ovenstående finder Kommissionen, at den yderligere kompensation til Arfea for de tjenester, virksomheden ydede i den relevante periode, ikke opfylder alle fire Altmark-betingelser, og de har derfor givet den en selektiv økonomisk fordel, jf. traktatens artikel 107, stk. 1.

6.1.3. Fordrejning af konkurrencen og påvirkning af samhandelen mellem medlemsstaterne

- (67) Kommissionen bemærker for det første, at de foreliggende kompensationer blev tilkendt Arfea ved to domme afsagt af den regionale forvaltningsdomstol i Piemonte den 10. oktober 2013 og blev betalt af Piemonte-regionen den 7. februar 2014, dvs. længe efter, at markedet for passagerbefordring med bus blev åbnet for konkurrence i EU.
- (68) EU-Domstolen bemærkede i denne forbindelse i Altmark-dommen, at flere medlemsstater siden 1995 var begyndt at åbne visse transportmarkeder for konkurrence fra virksomheder etableret i andre medlemsstater, således at flere virksomheder tilbød transportydelse i byer, forstæder eller regioner i andre medlemsstater end deres hjemstat på dette tidspunkt.

- (69) Enhver kompensation til Arfea må således anses for at kunne fordreje konkurrencen inden for personbefordring med bus og at kunne påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne, for så vidt som den forringer de muligheder, som transportselskaber etableret i andre medlemsstater har for at tilbyde deres tjenester i Italien, og styrker Arfeas position på markedet ved at frigøre virksomheden for omkostninger, den ellers skulle have båret i forbindelse med de daglige forretningsaktiviteter.
- (70) Kommissionen bemærker desuden, at Arfea er aktiv på andre markeder, såsom markedet for private transporttjenester, og at virksomheden således konkurrerer med andre virksomheder i EU på disse markeder. Der er desuden risiko for, at enhver kompensation til Arfea fordrejer konkurrencen og påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne på disse markeder.
- (71) Kommissionen finder derfor, at foranstaltningen fordrejer konkurrencen og påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne.

6.1.4. Konklusion

- (72) I lyset af ovenstående konkluderer Kommissionen, at foranstaltningen udgør statsstøtte efter traktatens artikel 107, stk. 1.

6.2. Fritagelse for underretningspligten efter forordning (EØF) nr. 1191/69

- (73) For at den regionale forvaltningsdomstols begrundelse, for at Arfea var berettiget til yderligere kompensation for offentlig tjeneste efter forordning (EØF) nr. 1191/69, er gyldig, skulle Arfea have erhvervet retten til yderligere kompensation på det tidspunkt, hvor virksomheden leverede disse tjenester, og kompensationerne skulle have været fritaget fra den obligatoriske underretningsprocedure i medfør af artikel 17, stk. 2 i forordning (EØF) nr. 1191/69. I modsat fald, i det omfang kompensationen udgør statsstøtte i henhold til TEUF's artikel 107, stk. 1, ville manglende underretning af den pågældende kompensation have medført, at kompensationen var ulovlig i medfør af TEUF's artikel 108. Det skyldes, at i henhold til artikel 17, stk. 2, i den forordning er kompensation, der følger af anvendelsen af denne forordning, undtaget fra den forudgående underretning, der er fastlagt i TEUF's artikel 108, stk. 3, og dermed fra kravet om forudgående anmeldelse.
- (74) Det følger i denne forbindelse af Combus-dommen, at begrebet »kompensation for offentlig tjeneste« i den bestemmelses forstand skal fortolkes meget snævert ⁽¹⁴⁾. Fritagelsen for underretning efter artikel 17, stk. 2, i forordning (EØF) nr. 1191/69 omfatter kun kompensation for forpligtelser til offentlig tjeneste, der ensidigt er pålagt en virksomhed i henhold til artikel 2 i samme forordning, og som beregnes efter metoden i forordningens artikel 10-13 (den fælles kompensationsmetode). Den finder imidlertid ikke anvendelse på kontrakter om offentlig tjeneste efter definitionen i artikel 14. Kompensation, der betales i henhold til en kontrakt om offentlig tjeneste som defineret i artikel 14 i forordning (EØF) nr. 1191/69, og der udgør statsstøtte, skal anmeldes til Kommissionen, før den betales. I tilfælde af manglende anmeldelse vil kompensationen blive betragtet som ulovligt gennemført støtte efter traktatens artikel 108.
- (75) Spørgsmålet om, hvorvidt artikel 17, stk. 2, i forordning (EØF) nr. 1191/69 faktisk fritog de italienske myndigheder for forudgående underretning i den foreliggende sag, afhænger for det første af, om regionen rent faktisk ensidigt pålagde Arfea en forpligtelse til offentlig tjeneste, og for det andet af, om den kompensation, der blev betalt som følge af denne forpligtelse, er i overensstemmelse med forordning (EØF) nr. 1191/69. Kommissionen vil i det følgende undersøge begge spørgsmål.

i) Ensidig pålæggelse af en forpligtelse til offentlig tjeneste

- (76) Ifølge Arfea pålagde Piemonte-regionen virksomheden forpligtelser til offentlig tjeneste, der var defineret i koncessionsaftalerne for levering af personbefordring med bus samt i aftaler og dokumenter vedhæftet disse koncessionsaftaler. Disse forpligtelser til offentlig tjeneste vedrører driftsprogrammer, busruter, stoppesteder og tariffer.

⁽¹⁴⁾ Sag T-157/01, Danske Busvognmænd [2004] ECLI:EU:T:2004:76, præmis 77, 78 og 79.

- (77) Kommissionen bemærker først og fremmest, at koncessionsaftalerne klart fastlagde, at de kun var gyldige i ét år, og at de kunne fornyes på anmodning fra transportselskabet, efter betaling af et koncessionsgebyr. Det følger, at disse koncessioner udgjorde grundlaget for et kontraktmæssigt forhold mellem Arfea og Piemonte-regionen, som Arfea frivilligt indgik i.
- (78) På baggrund af disse aftaler er der således ikke grundlag for at anse forpligtelser til offentlig tjeneste i betydningen af forordning (EØF) nr. 1191/69 for ensidigt pålagt Arfea. Retten påmindes i sin dom af 3. marts 2016 i Simet-sagen T-15/14 om, at frivillig indgåelse af et kontraktforhold er forskelligt fra ensidig pålæggelse af forpligtelser til offentlig tjeneste og giver ikke anledning til en kompensationspligt efter forordning (EØF) nr. 1191/69 ⁽¹⁵⁾.
- (79) For det andet bemærker Kommissionen, at Arfea ikke tydeligt udpegede de aftaler og dokumenter vedhæftet koncessionsaftalerne, som ville have pålagt virksomheden forpligtelser til offentlig tjeneste. Kommissionen er imidlertid af den opfattelse, at Arfea henviser til aftalerne om busruter og tidsplaner, som var vedhæftet koncessionsaftalerne, og til tabeller, der fastlægger regionale tariffer, og som nogle af koncessionsaftalerne henviste til.
- (80) Hvad angår disse aftaler om busruter og tidsplaner, bemærker Kommissionen, at de ikke kan anses for ensidigt at pålægge Arfea forpligtelser til offentlig tjeneste. Ligesom selve koncessionsaftalerne indgik Arfea dem faktisk frivilligt. Indholdet af disse aftaler, f.eks. busruterne, er desuden blevet ændret på anmodning fra Arfea for flere koncessioner. De kan derfor ikke anses for ensidigt at have pålagt forpligtelser til offentlige tjenester efter artikel 2 i forordning (EØF) nr. 1191/69.
- (81) For så vidt angår fastsættelse af regionale tariffer, der fastsætter de højeste tariffer for alle passagerer, bemærker Kommissionen, at Retten i sin dom af 3. marts 2016 i Simet-sagen T-15/14 tydeligt har gjort rede for, at generelle regler om tariffer ikke pålægger forpligtelser til offentlig tjeneste i betydningen af artikel 2 i forordning (EØF) nr. 1191/69. I henhold til Retten, dækker begrebet tarifpligter i den forstand, at bestemmelsen er begrænset til de maksimale tariffer, der indføres for en bestemt kategori af passagerer eller produkter, ikke almindelige prispolitiske foranstaltninger ⁽¹⁶⁾.
- (82) Til slut bemærker Kommissionen, at det under alle omstændigheder er vanskeligt at forene det forhold, at Arfea anmodede om fornyelse af koncessionerne og endda betalte et koncessionsgebyr for dem, med pålæggelsen af nogen forpligtelse til offentlig tjeneste efter artikel 2, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 1191/69. I medfør af den bestemmelse skal der nemlig »ved forpligtelser til offentlig tjeneste forstås forpligtelser, som transportvirksomheden ikke ville påtage sig i egen forretningsmæssig interesse eller i hvert fald ikke i samme omfang og ikke på samme betingelser«. Retten bemærker i sin dom af 3. marts 2016 i Simet-sagen T-15/14, at det er vanskeligt at forestille sig, at en virksomhed ville anmode om fornyelsen af en koncession, når de forpligtelser, der er knyttet til den, tages i betragtning, hvis udførelsen af den koncession ikke er i virksomhedens forretningsmæssige interesse.
- ii) Kompensationens overensstemmelse med den almindelige kompensationsprocedure
- (83) Selv hvis forpligtelserne til offentlig tjeneste blev anset for at være ensidigt pålagt Arfea, ville kompensationen, i denne sag, quod non, for disse tjenester stadig skulle være i overensstemmelse med den almindelige kompensationsprocedure (afdeling IV) i forordning (EØF) nr. 1191/69 for at kunne fritages for forudgående underretning efter artikel 17, stk. 2. Kommissionen mener ikke, at det er tilfældet.
- (84) Kommissionen minder i denne forbindelse om, at det af artikel 10 og 11 i forordning (EØF) nr. 1191/69 følger, at en kompensation ikke må være højere end den økonomiske byrde for virksomheden som følger af at pålægge den forpligtelser til offentlig tjeneste. Artikel 1, stk. 5, i forordning (EØF) nr. 1191/69 fastlægger desuden i den udgave, der trådte i kraft den 1. juli 1992, at: »Når en transportvirksomhed både præsterer tjenesteydelser, der er

⁽¹⁵⁾ Sag T-15/14, Simet SpA mod Kommissionen, præmis 163.

⁽¹⁶⁾ Sag T-15/14, Simet SpA mod Kommissionen, præmis 159.

omfattet af forpligtelser til offentlig tjeneste, og udfører andre aktiviteter, skal de pågældende offentlige tjenester udgøre særlige afdelinger, der mindst opfylder følgende betingelser:

- a) regnskabet for hver af disse driftsaktiviteter skal føres særskilt, og de tilsvarende aktiver skal opføres efter gældende regnskabsforskrifter

[...]«.

- (85) For det andet minder Kommissionen om, at myndighederne i henhold til artikel 13 i forordning (EØF) nr. 1191/69 på forhånd skal fastsætte størrelsen af kompensationen.
- (86) I den foreliggende sag, finder Kommissionen, at kompensationerne tilkendt Arfea ikke opfylder disse krav.
- (87) For det første bemærker Kommissionen, som det fremgår af betragtning 59 herover, at det ikke er påvist, at Arfea har gennemført en korrekt adskillelse af regnskaberne for de aktiviteter, der angiveligt skulle være underlagt forpligtelse til offentlig tjeneste, og de øvrige aktiviteter, i medfør af artikel 1, nr. 5), litra a), i forordning (EØF) nr. 1191/69. Tværtimod, uddragene fra Arfeas regnskaber for 1997 og 1998, som den sagkyndige udpeget af retten benyttede til at bestemme størrelsen af kompensationerne, viser nærmere, at udgifterne ikke var adskilt for hver aktivitet.
- (88) For det andet bemærker Kommissionen, at i modsætning til artikel 13 i forordning (EØF) nr. 1191/69, er kompensationen til Arfea ikke fastsat på forhånd, den er derimod fastsat på baggrund af en efterfølgende vurdering, som fastsat af den regionale forvaltningsdomstol.
- (89) I lyset af disse bemærkninger, konkluderer Kommissionen, at de yderligere kompensationer tilkendt Arfea af den regionale forvaltningsdomstol i Piemonte-regionen ikke var fritaget for forudgående underretning i medfør af artikel 17, stk. 2, i forordning (EØF) nr. 1191/69.

6.3. Støttens forenelighed

- (90) Da det ikke er påvist, at foranstaltningen var fritaget for forudgående underretning efter artikel 17, stk. 2, i forordning (EØF) nr. 1191/69, skal betalingerne forenelighed med det indre marked undersøges, da de må anses for at udgøre statsstøtte efter TEUF artikel 107, stk. 1, jf. afsnit 6.1.
- (91) Hvad dette angår, indeholder traktatens artikel 93 bestemmelser vedrørende foreneligheden af statsstøtte i forbindelse med samordning af transport og forpligtelser til offentlig tjeneste på transportområdet og udgør en *lex specialis* i forhold til artikel 107, stk. 3, samt artikel 106, stk. 2, eftersom den indeholder særlige bestemmelser vedrørende statsstøttens forenelighed. EU-Domstolen har statueret, at »støtteforanstaltninger til transportvæsenet i henhold til artiklen kun er forenelige med traktaten i ganske bestemte tilfælde, som ikke skader [Unionens] almindelige interesser«⁽¹⁷⁾.
- (92) Den 3. december 2009 trådte forordning (EF) nr. 1370/2007 i kraft og ophævede forordning (EØF) nr. 1191/69 og Rådets forordning (EØF) nr. 1107/70⁽¹⁸⁾. Forordning (EF) nr. 1370/2007 finder anvendelse ved kompensation for forpligtelser til offentlig tjeneste inden for personbefordring med jernbane og ad vej.
- (93) Kommissionen finder, at foreneligheden af den ikke-anmeldte foranstaltning skal undersøges med udgangspunkt i forordning (EF) nr. 1370/2007, da det er den lovgivning, der er gældende på det tidspunkt, hvor denne afgørelse vedtages. Kommissionen bemærker desuden, at den yderligere kompensation tilkendt Arfea af den regionale forvaltningsdomstol blev betalt den 7. februar 2014⁽¹⁹⁾.
- (94) I henhold til artikel 9, stk. 1, i forordning (EF) nr. 1370/2007 er »kompensationer for offentlig trafikbetjening i forbindelse med drift af offentlig personbefordring eller overholdelse af takstforpligtelser pålagt ved generelle regler, der ydes i overensstemmelse med denne forordnings bestemmelser, forenelige med det indre marked. Sådanne kompensationer er fritaget for den pligt til forudgående underretning, der er fastsat i traktatens artikel 108, stk. 3«.

⁽¹⁷⁾ Sag 156/77, Kommissionen mod Belgien, ECLI:EU:C:1978:180, præmis 10.

⁽¹⁸⁾ Rådets forordning (EØF) nr. 1107/70 af 4. juni 1970 om støtte, som ydes inden for sektoren for transporter med jernbaner, ad landeveje og sejlbare vandveje (EFT L 130 af 15.6.1970, s. 1).

⁽¹⁹⁾ C 303/13 P, Kommissionen mod Andersen, præmis 55.

- (95) Af de årsager, der er anført nedenfor, finder Kommissionen, at den ikke-anmeldte kompensation ikke er i overensstemmelse med forordning (EF) nr. 1370/2007, og at den derfor ikke kan erklæres forenelig med det indre marked efter forordningens artikel 9, stk. 1.
- (96) For det første bemærker Kommissionen, at koncessionsaftalerne ikke opfylder kravene i artikel 4 i denne forordning, der fastlægger det obligatoriske indhold i generelle regler og kontrakter om offentlig trafikbetjening, der fastsætter offentlige serviceforpligtelser:
- Ifølge artikel 4, stk. 1, litra b), skal de kriterier, der ligger til grund for beregningen af kompensation, være fastlagt på forhånd på en objektiv og gennemsigtig måde. Som det fremgår af betragtning 54-57 herover om opfyldelse af den anden Altmark-betingelse, blev de yderligere kompensationer tilkendt Arfea imidlertid ikke beregnet på baggrund af basisparametre fastlagt på forhånd på en objektiv og gennemsigtig måde.
 - Efter artikel 4, stk. 1, litra c), og artikel 4, stk. 2, skal kontrakter om offentlig trafikbetjening indeholde bestemmelser om, hvordan omkostninger og indtægter til varetagelse af tjenesterne fordeles. Koncessionsaftalerne indeholdt imidlertid ikke nogen bestemmelser om, hvordan omkostninger og indtægter skal fordeles, og, jf. betragtning 59 herover, adskilte Arfea ikke regnskaberne for dens forskellige aktiviteter på en behørig måde.
- (97) For det andet bemærker Kommissionen, at den relevante foranstaltning ikke opfylder de relevante krav i forordning (EF) nr. 1370/2007 om beregning af størrelsen af kompensationen.
- (98) Af artikel 6, stk. 1, i forordning (EF) nr. 1370/2007 fremgår det, at i tilfælde af direkte tildelte kontrakter om offentlig trafikbetjening, skal kompensationen være i overensstemmelse med bestemmelserne i forordning (EF) nr. 1370/2007 og med de bestemmelser, der er fastsat i bilaget, for at sikre, at kompensationen ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at udføre forpligtelsen til offentlig tjeneste.
- (99) Efter punkt 2 i bilaget til forordning (EF) nr. 1370/2007 må kompensationen ikke overstige et beløb, der svarer til et beløb, der består af følgende faktorer: omkostninger pådraget i forbindelse med forpligtelsen til offentlig tjeneste minus billetindtægter og minus alle positive økonomiske virkninger, der er fremkommet inden for det rutenet, der betjenes under forpligtelsen til offentlig tjeneste, plus en rimelig fortjeneste. Efter punkt 4 i det bilag skal omkostninger og indtægter desuden beregnes i overensstemmelse med gældende regnskabsprincipper og beskatningsregler. Punkt 5 i bilaget indeholder bestemmelser om, at: »når en operatør af offentlig trafikbetjening varetager både tjenester underlagt en offentlig serviceforpligtelse, som der ydes kompensation til, og andre aktiviteter, [skal der] ske en regnskabsmæssig udskilning af den offentlige trafikbetjening, som opfylder mindst følgende betingelser:
- regnskabet for hver af disse driftsaktiviteter skal føres særskilt, og de dertil svarende andele af aktiverne og de faste omkostninger skal opføres efter gældende regnskabsprincipper og beskatningsregler
 - alle variable omkostninger, en passende andel af de faste omkostninger og en rimelig fortjeneste i forbindelse med eventuelle andre aktiviteter, som en operatør af offentlig trafikbetjening har, må i intet tilfælde henføres til den pågældende offentlige trafikbetjening
 - i omkostningerne til offentlig trafikbetjening skal driftsindtægter og betalinger fra offentlige myndigheder modregnes; indtægter må ikke overføres til andre af de aktivitetsområder, som operatøren af offentlig trafikbetjening har.«
- (100) Som det allerede er bemærket i betragtning 59, foretog Arfea imidlertid ikke en korrekt adskillelse af regnskaberne for de aktiviteter, der angiveligt skulle være underlagt forpligtelse til offentlig tjeneste, og de øvrige aktiviteter, som det kræves efter punkt 5 i bilaget til forordning (EF) nr. 1370/2007. Derfor er det umuligt at bevise, at en hvilken som helst kompensation, som i sidste ende er tilkendt, ikke er større end den økonomiske nettovirkning, dvs. summen af de virkninger — såvel positive som negative — som opfyldelse af forpligtelsen til offentlig tjeneste har for de omkostninger og indtægter, som en operatør af offentlig trafikbetjening har (punkt 2 i bilaget til forordning (EF) nr. 1370/2007). Fordi der ikke på forhånd har været fastlagt nogen parametre til beregning af kompensation, må denne beregning nødvendigvis gennemføres efterfølgende på baggrund af vilkårlige antagelser, således som det er tilfældet med Arfeas rådgivere og den sagkyndige udpeget af den regionale forvaltningsdomstol i Piemonte. Endelig, jf. betragtning 60-63 er den fortjeneste, som den sagkyndige har benyttet til beregning af størrelsen af kompensation, højere, end hvad der kan betragtes som en rimelig fortjeneste.

- (101) For det tredje bemærker Kommissionen, at Arfea selv har anerkendt, at kravene i forordning (EF) nr. 1370/2007 ikke er opfyldt i den foreliggende sag, idet de fremfører, at en sådan opfyldelse ville være juridisk og logisk umulig, fordi den pågældende situation fandt sted mange år, før den nævnte forordning trådte i kraft.
- (102) Kommissionen finder derfor, at den yderligere kompensation, som blev tilkendt af den regionale forvaltningsdomstol, ikke blev udbetalt i overensstemmelse med forordning (EF) nr. 1370/2007, og at den derfor er uforenelig med det indre marked.

6.4. Den kompensation, der blev tilkendt af den regionale forvaltningsdomstol, er ikke en skadeserstatning

- (103) I åbningsafgørelsen opfordrede Kommissionen eventuelle interesserede parter til at fremsætte bemærkninger til, om dommene fra den regionale forvaltningsdomstol vedrører en skadeserstatning efter en påstået lovovertrædelse, eller om den vedrører en tildeling af kompensation for forpligtelser til offentlig tjeneste på grundlag af de gældende rådsforordninger. Kun de italienske myndigheder indgav bemærkninger i denne forbindelse og fremførte, at den pågældende foranstaltning udgør kompensation for opfyldelse af forpligtelsen til offentlig tjeneste, ikke skadeserstatning.
- (104) Kommissionen bemærker i denne henseende, at skadeserstatning for ulovlig handling eller anden ukorrekt adfærd fra myndighedernes side ⁽²⁰⁾ ikke udgør en fordel og derfor ikke skal betragtes som statsstøtte efter traktatens artikel 107, stk. 1 ⁽²¹⁾. Formålet med en skadeserstatning er forskelligt fra formålet med statsstøtte, eftersom den sigter mod at genindsætte den skadelidte i den situation, som vedkommende befandt sig i, før skaden indtrådte, som om det aldrig var sket (*restitutio in integrum*).
- (105) For at skadeserstatning falder uden for statsstøttereglernes område, skal den dog være baseret på en generel regel om kompensation ⁽²²⁾. I Lucchini-sagen fastholdt EU-Domstolen desuden, at en national ret ikke kan anvende nationale retsfor skrifter, hvis det hindrer »anvendelsen af fællesskabsretten, da den ville gøre det umuligt at tilbagesøge en statsstøtte, der er tildelt i strid med fællesskabsretten« ⁽²³⁾. Princippet for denne udtalelse er, at en national retsregel ikke kan anvendes, hvis dette hindrer den rette anvendelse af EU-retten ⁽²⁴⁾. Retten har i denne forbindelse i sin dom af 3. marts 2016 i Simet-sagen T-15/14 fastslået, at en tildeling af skadeserstatning, der består af erstatning for en skade, der følger af pålæggelse af forpligtelser til offentlig tjeneste, nødvendigvis måtte klassificeres som statsstøtte, alene af den grund at den bestod af en skadeserstatning, fordi det vil give mulighed for omgåelse af traktatens artikel 107 og 108 ⁽²⁵⁾.
- (106) Med hensyn til den yderligere kompensation, som den regionale forvaltningsdomstol tilkendte Arfea, bemærker Kommissionen, først og fremmest at der i den regionale domstols afgørelse er henvisning til Arfeas ret til at modtage betalinger i form af kompensation i medfør af artikel 6, 10 og 11 i forordning (EØF) nr. 1191/69, som skal fastsættes af myndighederne på basis af pålidelige data. Dette indikerer, at Arfeas ret til at modtage kompensation ifølge den regionale forvaltningsdomstol ikke udspringer af en generel regel om erstatning for forvoldt skade som følge af ulovlig handling eller anden ukorrekt adfærd fra myndighedernes side, men at den er fastsat i forordning (EØF) nr. 1191/69.
- (107) For det andet bemærker Kommissionen, at Arfea til den italienske ret den 6. juni 2014 indgav en anmodning om tilkendelse af erstatning af Piemonte-regionen ud over den kompensation, som virksomheden allerede var tilkendt af den regionale forvaltningsdomstol. Arfea anførte i sin anmodning, at virksomheden havde lidt skade som følge af regionens sene anerkendelse og betaling af kompensation, som virksomheden havde til gode for 1997 og 1998. Dette indikerer, at Arfea ikke selv anser de af den regionale forvaltningsdomstol allerede tilkendte kompensationer som skadeserstatning.

⁽²⁰⁾ F.eks. lovbrud eller uretmæssig berigelse.

⁽²¹⁾ Forenede sager 106-120/87, Asteris m.fl. mod Den Helleniske Republik og Det Europæiske Økonomiske Fællesskab, ECLI:EU:C:1988:457.

⁽²²⁾ Jf. Kommissionens beslutning af 16. juni 2004 om Nederlandenes støtte til Akzo Nobel med henblik på at formindske transporten af klor (sag N 304/2003), resumé i EUT C 81 af 2.4.2005, s. 4; jf. også Kommissionens beslutning af 20. december 2006 om Nederlandenes støtte til flytning af bildemonteringsvirksomheden Steenberg (sag N 575/2005), resumé i EUT C 80 af 13.4.2007, s. 1.

⁽²³⁾ Sag C-119/05, Lucchini, ECLI:EU:C:2007:434, præmis 59.

⁽²⁴⁾ Ibid, præmis 61.

⁽²⁵⁾ Sag T-15/14, Simet SpA mod Kommissionen, præmis 102-103.

- (108) For det tredje finder Kommissionen, at en tilkendelse af erstatning til Arfea som kompensation for den økonomiske byrde, der følger af de italienske myndigheders påståede ensidige pålæggelse af forpligtelser til offentlig tjeneste, vil være i strid med traktatens artikel 107 og 108.
- (109) Det skyldes, at en sådan tilkendelse ville frembringe nøjagtig samme resultat for Arfea som en tilkendelse af kompensation for offentlig tjeneste i den relevante periode, til trods for at koncessionsaftalerne for de pågældende tjenesteydelser hverken var fritaget for forhånds anmeldelse eller var i overensstemmelse med de materielle krav i forordning (EØF) nr. 1191/69 og (EF) nr. 1370/2007, jf. ovenfor.
- (110) Muligheden for en sådan tilkendelse ville således reelt gøre det muligt at omgå statsstøttere reglerne og de betingelser, der er fastsat af de lovgivende instanser, hvorunder de kompetente myndigheder, når de pålægger eller indgår kontrakter vedrørende forpligtelser til offentlig tjeneste, kompenserer operatører af offentlig trafikbetjening for omkostninger til gengæld for opfyldelsen af forpligtelsen til offentlig tjeneste. En tilkendelse af erstatning svarende til den samlede støtte, der skulle ydes, ville være en indirekte tildeling af den statsstøtte, som er fundet ulovlig og uforenelig med det indre marked ⁽²⁶⁾. Retten har, jf. ovenfor, gjort det klart, at statsstøttere regler under disse omstændigheder ikke kan omgås, blot fordi den pågældende foranstaltning ville være en skadeserstatning ⁽²⁷⁾.
- (111) Kommissionen betragter derfor ikke dommen fra den regionale forvaltningsdomstol som en tilkendelse af erstatning til Arfea for skade forvoldt som følge af ulovlig handling eller anden ukorrekt adfærd fra de italienske myndigheders side, men derimod som en tildeling af ulovlig og uforenelig statsstøtte, som er forbudt i henhold til traktatens artikel 107, stk. 1.
- (112) I lyset af ovenstående konkluderer Kommissionen, at den ikke-anmeldte foranstaltning udgør statsstøtte efter traktatens artikel 107, stk. 1, og at den er uforenelig med det indre marked.

7. TILBAGEBETALING AF STØTTEN

- (113) I henhold til traktaten og Domstolens faste praksis har Kommissionen kompetence til at beslutte, at den berørte medlemsstat skal afskaffe eller ændre støtten, når den har fundet støtten uforenelig med det indre marked ⁽²⁸⁾. Domstolen har ligeledes konsekvent statueret, at formålet med en medlemsstats forpligtelse til at ophæve støtteforanstaltninger, som Kommissionen anser for uforenelig med det indre marked, er at genoprette den tidligere situation ⁽²⁹⁾.
- (114) I denne forbindelse har Domstolen bestemt, at dette mål er nået, når støttemodtageren har tilbagebetalt det beløb, der er modtaget i ulovlig støtte og således mister sin fordel i forhold til sine konkurrenter på markedet, og situationen forud for støtteudbetalingen er genoprettet ⁽³⁰⁾.
- (115) I overensstemmelse med denne retspraksis bestemmer artikel 16, stk. 1 i Rådets forordning (EU) 2015/1589 ⁽³¹⁾, at »i negative beslutninger om ulovlig støtte bestemmer Kommissionen, at den pågældende medlemsstat skal træffe alle nødvendige foranstaltninger til at kræve støtten tilbagebetalt fra støttemodtageren [...]«.

⁽²⁶⁾ Forslag til afgørelse fremsat den 28. april 2005 i forenede sager C-346/03 og C-529/03, Atzori, ECLI:EU:C:2005:256, præmis 198.

⁽²⁷⁾ Sag T-15/14, Simet SpA mod Kommissionen, præmis 102-103.

Jf. desuden retspraksis fra Retten om klausuler om kompensation i forbindelse med tilbagebetaling af statsstøtte:

Sag T-384/08, Elliniki Nafpigoataskevastiki AE Chartofylakeiou mod Kommissionen, ECLI:EU:T:2011:650, og sag T-565/08, Corsica Ferries mod Kommissionen, ECLI:EU:T:2012:415, præmis 23, 114 og 120-131. Jf. også analogt sag C-111/10, Kommissionen mod Rådet, ECLI:EU:C:2013:785, præmis 44.

⁽²⁸⁾ Jf. sag C-70/72 Kommissionen mod Tyskland, Sml. 1973, s.813, præmis 13.

⁽²⁹⁾ Jf. de forenede sager C-278/92, C-279/92 og C-280/92, Spanien mod Kommissionen, Sml. 1994 I, s. 4103, præmis 75.

⁽³⁰⁾ Se sag C-75/97 Belgien mod Kommissionen, Sml. 1999 I, s. 3671, præmis 64 og 65.

⁽³¹⁾ Rådets forordning (EU) 2015/1589 af 13. juli 2015 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af artikel 108 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (EUT L 248 af 24.9.2015, s. 9).

- (116) Fordi de foreliggende foranstaltninger blev gennemført i strid med traktatens artikel 108 og desuden anses for at være ulovlige og uforenelig statsstøtte, skal de således betales tilbage med henblik på at genoprette situationen, som den var på markedet forud for tildelingen af dem. Tilbagebetaling bør dække perioden fra det øjeblik, Arfea blev begunstiget, dvs. da støtten blev gjort tilgængelig for virksomheden (altså den 7. februar 2014), og indtil fuld tilbagebetaling, og de beløb, der tilbagesøges, pålægges renter, indtil de er fuldt tilbagebetalt —

VEDTAGET DENNE AFGØRELSE:

Artikel 1

Den statsstøtte på 1 299 594 EUR, som Italien ulovligt har ydet Arfea i strid med artikel 108, stk. 3, i TEUF, er uforenelig med det indre marked.

Artikel 2

1. Den Italienske Republik tilbagesøger den i artikel 1 omhandlede støtte fra støttemodtageren.
2. De beløb, der skal tilbagesøges, pålægges renter fra den 7. februar 2014 og indtil de er tilbagebetalt.
3. Renten beregnes med renters rente i overensstemmelse med kapitel V i Kommissionens forordning (EF) nr. 794/2004 ⁽³²⁾ og Kommissionens forordning (EF) nr. 271/2008 ⁽³³⁾ om ændring af forordning (EF) nr. 794/2004.
4. Den Italienske Republik indstiller med virkning fra denne afgørelses vedtagelse enhver resterende udbetaling af den i artikel 1 omhandlede støtte.

Artikel 3

1. Tilbagesøgningen af den i artikel 1 omhandlede støtte iværksættes øjeblikkeligt og effektivt.
2. Den Italienske Republik sikrer, at denne afgørelse gennemføres senest fire måneder efter datoen for meddelelsen af beslutningen.

Artikel 4

1. Senest to måneder efter meddelelsen af denne afgørelse forelægger Den Italienske Republik Kommissionen følgende oplysninger:
 - a) det samlede beløb (hovedstol og renter), som støttemodtageren skal tilbagebetale
 - b) en detaljeret beskrivelse af de foranstaltninger, der allerede er truffet eller er planlagt for at efterkomme afgørelsen
 - c) dokumentation for, at støttemodtagerne har fået påbud om at tilbagebetale støtten.
2. Den Italienske Republik holder Kommissionen underrettet om udviklingen i de foranstaltninger, der træffes på nationalt plan for at efterkomme denne afgørelse, indtil den i artikel 1 omhandlede støtte er fuldt tilbagebetalt. Den Italienske Republik indsender på Kommissionens anmodning straks oplysninger om, hvilke foranstaltninger der allerede er truffet eller planlagt for at efterkomme afgørelsen. Den Italienske Republik giver tillige detaljerede oplysninger om de støttebeløb og renter, støttemodtagerne allerede har tilbagebetalt.

⁽³²⁾ Kommissionens forordning (EF) nr. 794/2004 af 21. april 2004 om gennemførelse af Rådets forordning (EU) 2015/1589 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af artikel 108 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (EUT L 140 af 30.4.2004, s. 1).

⁽³³⁾ Kommissionens forordning (EF) nr. 271/2008 af 30. januar 2008 om ændring af forordning (EF) nr. 794/2004 om gennemførelse af Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93 (EUT L 82 af 25.3.2008, s. 1).

Artikel 5

Denne afgørelse er rettet til Den Italienske Republik.

Udfærdiget i Bruxelles, den 10. juni 2016.

På Kommissionens vegne
Margrethe VESTAGER
Medlem af Kommissionen
